

EFFECTIEVE HOKVERRIJKING VOOR VARKENS

Coppens Stal-techniek biedt vooruitstrevende oplossingen voor ieder vraagstuk, waarbij het resultaat ondernemers vernieuwend, slimmer, effectiever en efficiënter maakt. Hokverrijking is één van deze vraagstukken, zowel bij bestaande klanten als bij nieuwbouw. Maar waarom is hokverrijking voor varkens van belang? En wat is goede (effectieve) hokverrijking? En hoe pas je dit zo goed mogelijk toe in de praktijk? Op deze en meer vragen geven wij antwoord in dit Koploper Kennis artikel | nr. 1 - 2020 | Effectieve hokverrijking voor varkens.

Waarom hokverrijking

Er zijn meerdere redenen om hokverrijking in te zetten, naast het feit dat het in steeds meer concepten of ketens van de afnemers een vereiste wordt.

Zo draagt hokverrijking bij aan het **verminderen van ongewenst gedrag**. Het zorgt er namelijk voor dat varkens de hokinrichting minder beschadigen én elkaar minder verwonden (oor- en staartbijten). Dit effect is nog duidelijker wanneer er sprake is van een verhoogd stressniveau. Bijvoorbeeld na het spenen, bij een suboptimaal klimaat of het optreden van tocht. Op een leeftijd van zes tot acht weken komen bij gespeende biggen de valse kiezen door. Ze hebben hierdoor een hogere kauwbehoefte en kunnen dan eerder gaan staartbijten. Extra hokverrijkmateriaal aanbieden rond deze periode kan helpen om dit te voorkomen. Zie tabel 1 en foto 1.

Daarnaast kunt u met de locatie van hokverrijking het **mestgedrag sturen**. Mesten gebeurt meestal in een gebied dat geen andere functie heeft zoals spelen, rusten of eten. Door het hokverrijkmateriaal aan te bieden op een andere plek dan waar de varkens (horen te) eten, rusten of mesten stimuleert u het gewenst gebruik van de hokruimte.

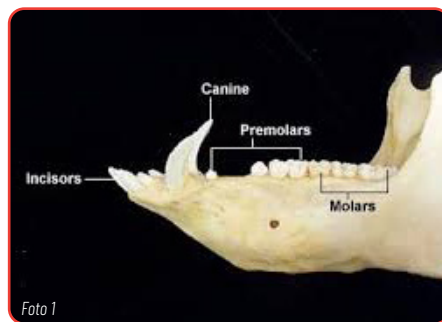

Foto 1

Tot slot draagt hokverrijking bij aan een **betere controle**. Varkens die zich niet helemaal prettig voelen, door bijvoorbeeld tocht of een opkomende ziekte, hebben meer behoefte om te onderzoeken en te wroeten. Tijdens het verstrekken van ruwvoer zoals luzerne komen de varkens in de benen, waardoor ze goed gecontroleerd kunnen worden. Zieke dieren kunnen op die manier eerder geïdentificeerd en adequaat behandeld worden.

Bron: <https://bit.ly/2W8rTJv>

Criteria voor effectieve hokverrijking: Wat wil het varken?

Goede hokverrijking voorziet in de behoefte van het varken om te onderzoeken. Dit doen zij door te eten, bijten en wroeten. Daarnaast dient het materiaal geschikt te zijn om mee te kunnen spelen. Tot slot is goede hokverrijking veilig, vernieuwend en schoon. Kortom: optimale hokverrijking is eetbaar, kauwbaar, wroetbaar, afbreekbaar en bereikbaar voor meerdere varkens tegelijk. Vaak is een combinatie van verrijkmaterialen nodig om aan alle criteria te voldoen en dus effectief te zijn!

De effectiviteit ofwel het gebruik van de hokverrijking wordt daarnaast sterk bepaald door de manier waarop het aangeboden wordt. Algemeen geldt hoe lager geplaatst, hoe toegankelijker het materiaal. De dikke gespierde nek van het varken maakt het

“MET HOKVERRIJKING STIMULEERT U HET GEBRUIK VAN DE HOKRUIMTE.”

moelijk om de kop ver naar boven te bewegen. De hoogte van het verrijkmateriaal mag daarom niet hoger zijn dan de snuit bij normaal staan. Hokverrijking moet aangeboden worden op een andere plaats dan waar de dieren eten, rusten of mesten. Bij vleesvarkens met gedeelte dichte vloer: hokverrijking moet worden geplaatst op de overgang van rooster naar dichte vloer tegenover de voerbak. Bij vleesvarkens met geheel roostervloer (bv. in België): hokverrijking wordt het best aangeboden in hoek tegenover de voerbak.

Per diercategorie zijn er daarnaast aanvullende eisen om rekening mee te houden bij de keuze voor hokverrijking:

Gespeende biggen

- Het aangeboden materiaal moet niet te groot zijn (in de bek passen) en op een goede hoogte worden opgehangen (niet hoger dan de snuit bij normaal staan). De maat moet ook geschikt zijn voor de jongste en kleinste biggen. Materialen voor vleesvarkens zijn daarom niet altijd geschikt.
- De stress door het spenen kan enigszins verminderd worden door het meenemen van de jutezak uit het kraamhok; deze heeft een vertrouwde geur.

Vleesvarkens

- Ruwvoer is voor vleesvarkens een goede manier van hokverrijking. Dit wordt bij voorkeur op de dichte vloer verstrekt.
- Een andere optie is het verstrekken van ruwvoer in een ruif of strokoker omdat deze nauwelijks stuk te maken zijn. Het aantal varkens dat er tegelijk mee bezig kan zijn, neemt daarbij wel af. Interessante ruwvoermaterialen zijn luzerne, zaagsel of CCM (tweemaal daags een handje of schep op de vloer).
- Het enkel aanbieden van onverwoestbare objecten zoals kettingen met bal voldoen niet aan de behoefte van varkens. Ze kunnen wel gebruikt worden als aanvulling op afbreek- en wroetbaar materiaal, maar niet als vervanging hiervan.

Zeugen

- Als permanente verrijking in de box kan o.a. een jutezak, tak, touw of een ketting met een blok hout bevestigd worden. Het materiaal moet wel zodanig bevestigd worden dat dit altijd bereikbaar is.
- Aanvullend kan ruwvoer in de bak of in een (stro) dosator verstrekt worden (voor zeugen in groepen).
- Voor het werpen krijgt een zeug behoefte om een nest te bouwen. Om in die behoefte te voorzien, moet in de laatste week voor

werpen aanvullende hokverrijking gegeven worden die geschikt is voor de uitvoering van het nestbouwgedrag. Zie foto links bovenaan en foto 3.

Bron: <https://bit.ly/2W8rTJv>

Mogelijkheden om hokverrijking te optimaliseren op uw bedrijf:

Gespeende biggen

- Ketting tot net boven de vloer, met op ca. 15 cm boven de vloer een kunststof bal (ca. 5 cm) of blokje hout (ca. 8x5 cm). De dieren kunnen zowel de ketting als de bal/het blokje hout gebruiken. Zie foto 2.
- Jute of touw, te bevestigen middels rvs-ophanghaken (eenmalig bevestigen waarna het plaatsen van een jute lap of een stuk touw eenvoudig mogelijk is). Zie foto 2.
- Gehakseld of lang stro of luzerne in een stroruif of mand. Zie foto 6.

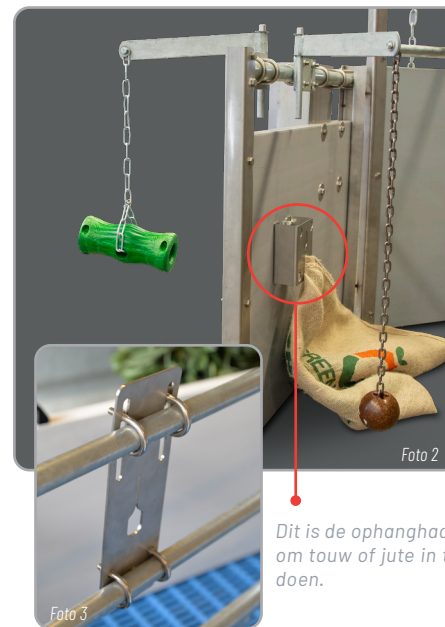

Foto 2

Dit is de ophanghaak om touw of jute in te doen.

Foto 3

“HOKVERRIJKING DRAAGT BIJ AAN HET VERMINDEREN VAN ONGEWENST GEDRAG.”

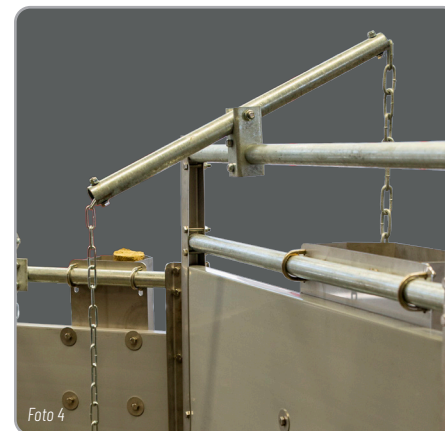

Foto 4

Vleesvarkens

- Hokken met dichte vloer: een hand of schep ruwvoer (CCM of luzerne, indien beschikbaar op het bedrijf) of zaagsel tweemaal daags tijdens de controle op de dichte vloer.
- ‘Vaste’ verrijking middels een ketting tot net boven de vloer met op ca. 25 cm hoogte een kunststof bal (ca. 7,5 cm) of een blokje hout (ca. 8x5 cm). De dieren kunnen zowel de ketting als de bal/het blokje hout gebruiken. Zie foto 4.
- Geperst stro of luzerne in een stro- of luzernekoker. Zie foto 5.
- Gehakseld of lang stro of luzerne in een stroruif. Zie foto 6.

Foto 5

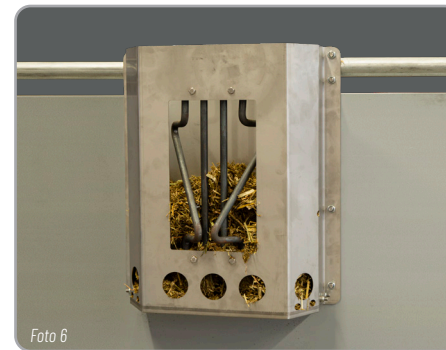

Foto 6

Over Coppens Stal-Techniek

Coppens Stal-techniek is als 'leading partner', adviseur en producent koploper in varkenshuisvesting en stalinrichting. Maximaal rendement, optimale prestaties op veilige en gezonde wijze en kwaliteit staan daarbij centraal. Daarbij gaan we -desgewenst- te werk als totaalrichter met een projectmatige aanpak. Door dit alles te doen en vooral te blijven doen, behoren we tot de top van Europa én op termijn van de wereld. Gezonde ambitie die vanaf nu hardop wordt uitgesproken. Samenvattend 'vangen' we alles in 'de beste oplossing'. Altijd en overal. Daarbij staat voor ons -bij alles wat we doen- de veiligheid van mensen en het welzijn van dieren centraal. Het doel? Dat is helder; optimale prestaties van uw varkens en maximaal rendement voor u als varkenshouder.

De informatie in dit artikel is met de uiterste zorg samengesteld. Echter zijn wij niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die onverhoopt in dit artikel kunnen zijn vermeld. Aan dit artikel kunnen dan ook geen rechten worden ontleend.

	MELKGEBIT	PERMANENT GEBIT
SNIJTANDEN (INCISORS)	Geboorte - 2 weken	8 - 18 maanden
HOEKTANDEN (CANINE)	Geboorte	8 - 12 maanden
VALSE KIEZEN (PREMOLARS)	2 weken - 8 maanden	12 - 16 maanden
ECHTE KIEZEN (MOLARS)		4 - 22 maanden

Tabel 1 Tandenontwikkeling varkens: leeftijd dat er tanden bijkomen en de leeftijd wanneer er gewisseld wordt van melk- naar een permanent gebit